

UMUTSUZLUK, ÖZ SAYGI, SOSYAL BÜTÜNLEŞME, ALGILANAN SOSYAL DESTEK, YAŞAM TATMİNİ, AİLE TATMİNİ İLİŞKİSİ: SOSYAL DESTEK ALAN KİŞİLERDE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

İsmail BAKAN¹ | Mustafa Tuncer OKUMUŞ² | Murat DAMARHAN³

Öz

Sosyal yardıma ihtiyaç duyan kişilerle ilgili olarak yapılmış olan bu çalışmada umutsuzluk, öz saygı, sosyal bütünleşme, algılanan sosyal destek, yaşam tatmini ve aile tatmini araştırma değişkenlerini oluşturmaktadır. Adıyaman'da yaşayan 408 kişi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öncelikle güvenilirlik ve normallik bulguları incelenmiştir. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkinin yönü ve şiddetini belirleyebilmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Hipotezler regresyon analizi ile test edilmiştir. Oluşturulan hipotezlerin tamamının doğrulandığı görülmüştür. Araştırma verilerinin analiz sonuçlarına göre umutsuzluğun algılanan sosyal desteği negatif, öz saygı ve sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal desteği pozitif etkilediği görülmüştür. Sonrasında, algılanan sosyal desteğin hem yaşam tatminini hem de aile tatminini pozitif etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Sonuç olarak, sosyal yardıma ihtiyaç duyan kişilerin umutsuzluk düzeylerinin azaltılması ve beraberinde öz saygıları ve sosyal bütünleşme düzeylerinin artırılmasıyla algılanan sosyal destek algıları artmakta devamında aile tatmini ve yaşam tatminleri de artmaktadır. Bulgular sosyal destek alan kişilerle ilgili literatürü genişletmekte ve uygulamalara yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

¹ Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi,
Kahramanmaraş/Türkiye
ORCID: [0000-0001-8644-8778](https://orcid.org/0000-0001-8644-8778)
Mail: ibakan63@hotmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi., Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Kahramanmaraş/Türkiye
ORCID: [0000-0002-6495-3252](https://orcid.org/0000-0002-6495-3252)
Mail: mtokumus@hotmail.com

³ Uzman, Adıyaman Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü,
Adıyaman/Türkiye
ORCID: [0000-0002-4302-151X](https://orcid.org/0000-0002-4302-151X)
Mail: muratdamarhan@gmail.com

Corresponding Author:
Mustafa Tuncer OKUMUŞ
DOI: [10.5281/zenodo.14582000](https://doi.org/10.5281/zenodo.14582000)

Ay/ Yıl: Aralık/ 2024
Cilt:2
Sayı:2

Citation:

Bakan, İ., Okumuş, M.T., & Damarhan, M. (2024). Umutsuzluk, öz saygı, sosyal bütünleşme, algılanan sosyal destek, yaşam tatmini, aile tatmini ilişkisi: Sosyal destek alan kişilerde bir alan araştırması. *KİÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 86-99. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14582000>.

Anahtar Kelimeler: Özsaygı, Sosyal Bütünleşme, Algılanan Sosyal Destek, Yaşam Tatmini, Aile Tatmini.

Abstract

Hopelessness, self-esteem, social integration, perceived social support, life satisfaction, and family satisfaction constitute the research variables in this study on people in need of social assistance. The study was conducted with 408 people living in Adıyaman. Firstly, reliability and normality findings were examined. Correlation analysis was conducted to determine the direction and severity of the relationship between the research variables. Hypotheses were tested with regression analysis. It was observed that all of the hypotheses were confirmed. According to the results of the analysis of the research data, it was seen that hopelessness negatively affected perceived social support, while self-esteem and social integration positively affected perceived social support. Afterwards, it was concluded that perceived social support positively affected both life satisfaction and family satisfaction. As a result, by decreasing the hopelessness levels of people in need of social assistance, increasing their self-esteem and social integration levels, their perceptions of perceived social support increase, and then their family satisfaction and life satisfaction increase.

Key Words: Self-Esteem, Social Integration, Perceived Social Support, The Satisfaction With Life, Family Satisfaction.

Giriş

Aile, Türk toplumu için oldukça önem verilen bir kavramdır. Geleneksel olarak toplumun temel yapı taşı olarak görülür, çok önem verilir ve aile yapısı özenle korunur. Aile bireylerinin kendi aralarında var olan etkileşim sonucu oluşan iletişimden kaynaklı memnuniyet durumu karşımıza aile tatmini kavramını çıkarmaktadır. Aile tatmini, kişinin genel olarak kök ailesinden ve burada yerleşik olan kurucu ilişkilerden ne derece memnun olduğu ile ilgilidir (Carver ve Jones, 1992, s.72). Yaşam tatmini, yargılama kriterlerinin kişiye bağlı olduğu kişinin hayatındaki bilinçli bir bilişsel yargı (Pavot ve Diener vd., 1993, s.164) olup kişinin kendi görüşlerini ve bakış açısını ve dolayısıyla kendi yaşamına ilişkin öznel bir değerlendirmesini içerir (Şahin vd., 2019). Her iki kavram da kişinin kendi değerlendirmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Aile tatmininde ailenin değerlerini paylaşma durumuna göre tatmin ortaya çıkmakta iken yaşam tatmininde kişinin yaşamına ilişkin değerlendirmesi tatmin düzeyini belirlemektedir.

Umut, iyimserlik veya tam tersi karamsarlık gibi kalıcı bir ruh hali olmasa da insanların zaman zaman deneyimlediği hayata olumlu bir bakış açısıdır. Gerçekçi umut, çok daha aktif bir analitik süreç iken gerçekçi olmayan umut, umutsuzluğa neden olabilecek pasif bir istektir (Downman, 2008, s.428). Umutsuzluk bireyde oluşan olumsuz beklenti ile ilgili bir kavramdır. Özsaygı kişinin benliğinin veya kişiliğinin göze çarpan niteliklerine ilişkin değerlendirmelerinin toplamı olarak nicelenen varsayımsal bir yapıdır. Kişinin kendi değerinin veya öneminin genel duygusal değerlendirmesidir. Kişinin kendini ödüllendirme, değer verme, onaylama veya sevme derecesidir (Blascovich ve Tomaka, 1991:115). Benlikle ilgili bir tutum olup beceriler, yetenekler, sosyal ilişkiler ve gelecekteki sonuçlara dayalı kişisel inançlarla ilgilidir (Heatherton ve Wyland, 2003, s.220).

Bir grupta, cazibe bağları üyeleri birleştiriyorsa sosyal bütünleşme etkili olmaktadır (Blau, 1960, s.545). Sosyal bütünleşme, sosyal desteğin bir ön koşuludur (Schwarzer vd., 1994, s.696). Sosyal destek, çevrenin sağladığı sosyal ve psikolojik destek olarak tanımlanabilir. Bireyin sosyal destek sistemi akranlarını, arkadaşlarını ve aile üyelerini içerir (Arslan, 2009, s.557). Sosyal destek sağlanan kişilerde yararlanan destekle ilgili meydana gelen algı algılanan sosyal desteği ifade eder (Göker, 2015 s.46). Sosyal destek, en önemlileri yapısal ve işlevsel desteğin vurgulandığı farklı boyutları analiz edilerek tanımlanabilir (Sek., 2004). Yapısal destek beş göstergeyle tanımlanabilir: sosyal ağ boyutu, tutarlılık ve homojenlik, yoğunluk, etkileşim sıklığı ve bağlantıların kullanılabilirliği. Sosyal ilişki ağlarının boyutu veya kapsamı, destek kaynağı ve bağlılık duygusu olabilecek kişilerin nesnel olarak mevcut sayısı olarak anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yapısal destek, destek kaynaklarını, yani potansiyel olarak yardım sağlayabilecek kişileri, bunların sayısını ve psikolojik yakınlığını, fiziksel erişilebilirliğini ve bu ilişkilerdeki temas sıklığını ifade eder. Fonksiyonel destek, psikolojik ya da araçsal faydaların değiş tokuş edilmesi biçimindeki etkileşimin bir türü ya da sonuçları olarak tanımlanır. Bu tür sosyal destek, mevcut destek kaynaklarına, aileye, arkadaşlara, tanıdıklara ve ilişkilerin boyutuna bakılmaksızın oluşturulur. Duygusal destek, kabullenmeyi ifade etme, duyguları paylaşma, şefkat gösterme şeklinde kendini gösterir. Pratik destek, günlük işlerde yardım sağlanmasıyla ifade edilir ve sosyal entegrasyon, ortak eylem, birlikte zaman geçirme ve ortak ilgi alanları ile gösterilir. Bu tür desteklerin her biri yaşam tatminini (Kasprzak, 2010, s.145) ve aile tatminini şekillendirmek için önemli görünmektedir.

Bu çalışmada sosyal yardım alan kişilerde var olan umutsuzluk, öz saygı ve sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek ve algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini ve aile tatmini üzerindeki etki ve aralarındaki ilişki düzeyleri incelenecektir.

Algılanan sosyal destek

Cobb'a (1976) göre sosyal desteğin; sevildiğini hissetmek, değer verildiğini veya saygı duyulduğunu hissetmek ve bir sosyal ağa ait olmaktan oluşan üç bileşeni vardır. Sarason vd. (1990) algılanan sosyal desteği, kişinin sevildiğine, değer verildiğine ve koşulsuz olarak kabul edildiğine dair hisleri olarak tanımlamaktadır. Kleiman ve Rishkind (2012) tarafından ise sosyal destek, psikolojik ve maddi kaynak sağlayan arkadaşların ve aile üyelerinin genel varlığı olarak tanımlanmaktadır. Sosyal destek, bir bireyin sosyal ağındaki kişilerden gelen ve işlevselliğini artıran ve/veya olumsuz sonuçlardan korunmasını

sağlayan genel destek veya özel destekleyici davranışlara ilişkin algılarıdır (Malecki ve Demaray, 2002, s.2; Demaray ve Malecki, 2002, s.215).

Sorias (1988) tarafından algılanan sosyal destek, kişinin sosyal ağının yeterince destekleyici olup olmadığına dair genel izlenimleri olarak tanımlanmaktadır. Aile üyeleri ve yakın arkadaşlar tarafından sağlanan yardımın kalitesine ilişkin öznel yargıyı ifade etmektedir. Algılanan sosyal destek kişinin eylemine vurgu yaparken yasalaştırılmış destek belirli destekleyici eylemleri vurgulamaktadır (Awang vd., 2014 s.:263). Algılanan sosyal destek, ihtiyaç halinde desteğin mevcut olacağı algısını ifade eder ve duygusal ve araçsal desteği kapsar (McLean vd., 2023, s.2012). Sosyal desteğin yalnızca algılanan mevcudiyetinin bile sağlık ve ruh hali üzerinde doğrudan yararlı bir etkiye sahip olabileceği ifade edilmektedir (Kleiman ve Rishkind, 2012, s.2). Cohen & McKay (1984) sosyal desteğin stres tamponu görevi gördüğünü öne sürmüş, sosyal desteğin yüksek stresli koşullarda psikolojik kaynakları kolaylaştırarak sağlığı desteklediğini belirtmişlerdir.

Umutsuzluk

Umut, insan yaşamı için güçlü etkiye sahip bir kelime (Moore, 2005, s.101) olup gerçekçi ve kişisel olarak anlamlı olan iyi bir geleceğe ulaşmanın kendinden emin ancak belirsiz beklentisini vurgular (Herth, 1991; akt. Hernandez ve Overholser, 2021, s.97). Umutsuzluk, büyük ölçüde arzu edilen sonuçların meydana gelmeyeceği veya caydırıcı olayların meydana geleceği (Joiner vd., 2005, s.649), kişinin karşılaştığı karamsar senaryoyu değiştirmek için hiçbir şey yapamayacağı inancı ile birlikte olumsuz olayların olacağı ve/veya olumlu olayların olmayacağı beklentisidir (Abramson vd., 1989, s.361). Umutsuzluk teorisi, bilişsel kırılabilirliği olan bireylerin, olumsuz yaşam olayları yaşadıklarında, umutsuz olma ihtimallerinin yüksek olduğunu öne sürer (Hankin vd., 2001:608). Kişi tarafından kontrol edilemeyen durumların yanı sıra caydırıcı çevresel unsurlara maruz kalınması bireyde çaresizlik duygusu oluşturabilmektedir (Liu vd., 2015, s.346).

Araştırmacılar tarafından daha önce yapılan çalışmalarda (Zuo vd., 2021; Savi Çakar ve Karataş, 2012; Aytekin vd., 2020; Gümüşsoy vd., 2020; Oden ve Cam, 2021) umutsuzluk ile algılanan sosyal destek arasında negatif ilişki olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da sosyal yardım alan kişilerde umutsuzluğun algılanan sosyal desteği negatif olarak etkileyeceği düşünülmekte olup araştırmanın ilk hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur:

H₁. Umutsuzluk, algılanan sosyal desteği negatif olarak etkiler.

Özsaygı

Kişisel öz saygı, bireyin benliği hakkında kapsamlı bir şekilde nasıl hissettiğini ifade eden (Porter ve Washington, 1993, s.139), kişinin kendisinin veya kişiliğinin göze çarpan niteliklerine ilişkin değerlendirmelerin toplamı olarak belirtilen varsayımsal bir yapıdır. Kişinin kendi kıymeti, değeri veya öneminin genel duygusal değerlendirmesidir. Benlik saygısından daha kapsayıcı bir yapıdır, bilişsel ve davranışsal bileşenlerin yanı sıra duygusal bileşenleri de içerir (Blascovich ve Tomaka, 1991, s.115). Öz saygı bir kişinin benlik değerlendirmesi anlamına gelir ve insanlar genellikle yüksek düzeyde öz saygıyı sürdürmek ve tehdit altında olduğunda öz saygısını savunmak için motive olurlar (Pyszczynski vd., 2004, s.435-436). Çoğu zaman, öz saygı başarısızlık, eleştiri, reddedilme ve ilişkisel değerlendirme için olumsuz etkileri olan diğer olaylar nedeniyle azalır. Öz saygı, bir kişi başarılı olduğunda, övüldüğünde veya bir başkasının sevgisini deneyimlediğinde yükselir. Yalnızca reddedilme olasılığı bile benlik saygısını düşürebilir. Yüksek benlik saygısı, kişinin yeterlilik, kişisel beğeni ve fiziksel çekicilik gibi sosyal olarak arzu edilen niteliklere sahip olduğuna inanması ile ilişkilidir (Leary, 1999, s.34). Yüksek düzeyde öz saygı, bireyin nitelikleri ve başarıları ile orantılı olabilmekte veya bu öz-değer duygularının bireyin herhangi bir nesnel değerlendirmesiyle çok az ilgisi de olabilmektedir. Öz saygı gerçeklikten çok algıyı yansıttığı için önemlidir (Zeigler-Hill, 2013, s.2). Anlık öz değerlendirmeler bağlama bağlı olsa da insanlar bir dizi farklı sosyal durumda kendileri hakkındaki duyguların ortalamasını alarak genel özsaygı duygularını elde ederler (Heatherton ve Polivy, 1991 s.895). Öz saygının genel olarak üç ayrı

şekilde kullanıldığı görülmektedir. İlk olarak öz saygı, insanların genel olarak kendileri hakkında nasıl hissettiklerini temsil eden bir kişilik değişkenine atıfta bulunmak için kullanılmaktadır. İkinci olarak, öz saygı değerli olaylara karşı kendini değerlendiren duygu tepkilerini ifade etmek için kullanılırken son olarak öz saygı, insanların çeşitli yetenek ve niteliklerini değerlendirme biçimini ifade etmek için kullanılmaktadır (Brown ve Marshall, 2006, s.2).

Araştırmacılar tarafından daha önce yapılan çalışmalarda (Arslan, 2009; Budd vd., 2009; Tam vd., 2011; Çakar ve Karataş, 2012; Lee vd., 2014) öz saygı ile algılanan sosyal destek arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da Adıyaman'da sosyal yardım alan kişilerde öz saygının algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkileyeceği düşünülmekte olup araştırmanın ikinci hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur:

H₂. Öz saygı, algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkiler.

Sosyal Bütünleşme

Sosyal bütünleşme, gruba çekiciliği, grubun diğer üyelerinden memnuniyeti ve grup üyeleri arasındaki sosyal etkileşimi yansıtan çok yönlü bir olgu (Katz ve Kahn, 1978; akt, O'Reilly vd., 1989, s.22) olup bireyleri birbirine bağlayan ve onların toplumun değerli üyeleri olma duygularını destekleyen sosyal ilişkilerle ilgilidir (Gidron ve Hall, 2020, s.1028). Cazibe bağları üyelerini birleştiriyorsa, bir grupta sosyal bütünleşme hüküm sürer (Blau, 1960, s.545). Ancak grup boyutunda bir artış mutlaka daha fazla destekle sonuçlanmaz. İhtiyaç anında yardım ve bağlılık sağlayan bir grup üyesinin olması genellikle yeterlidir (Schwarzer vd., 1994, s.696). Geleneksel olarak sosyal bütünleşmenin sosyal etkileşimin yoğunluğundan kaynaklanan güçlü ortak duygular ile nitelenen sosyal durumların bir özelliği olduğu düşünülmektedir (Hughes ve Gove, 1981, s.54). İçinde yaşanan toplumdaki memnuniyetsizlik sosyal bütünleşmenin bir göstergesi (Gallie ve Paugam, 2003, s.129) olup sosyal bütünleşme, çevre üzerindeki kontrol duygularını geliştirerek öznel iyi oluşu olumlu yönde etkilemektedir (Adams ve Serpe, 2000, s.606). Sosyal bütünleşme terimi çeşitli şekillerde anlaşılmaktadır. Bazıları bunu herkesi, özellikle de dezavantajlı sosyal grupları kalkınma sürecine dahil eden olumlu bir süreç olarak görmektedir. Diğerleri ise bunu tek tip veya dışsal ideal ve değerlerin gereksiz bir dayatması ve insanlar arasındaki sosyokültürel farklılıklara saygısızlık olarak görmektedir. Bu perspektifte sosyal bütünleşme, sosyal eşitsizlikleri ele alan ve toplumdaki diğer kişilerin yararlandığı gerekli sosyal hizmetlere, faydalara ve haklara eşit erişimden mahrum bırakılan kişilerin bu durumdan muaf tutulmasını sağlayan süreçler olarak anlaşılmaktadır. Bu hizmetler, faydalar ve haklar arasında uygun fiyatlı ve kaliteli eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, insana yakışır iş, ekonomik, sosyal, siyasi ve sivil hayata katılım ve aile, yerel topluluk, gönüllü dernekler ve diğer yakınlıklarla güçlü sosyal bağlar yer almaktadır (Correll ve Chai, 2009, s.39).

Sosyal bütünleşme ve sosyal destek başlı başına önemli konuları temsil eder, ancak makrososyal dönüşüm zamanlarında araştırmacıların özel ilgisini hak ederler. Bunlar yalnızca zihinsel ve fiziksel sağlıkla ilgili sonuçları açıklayan faktörler olarak hizmet etmez, aynı zamanda dünya değiştiğinde ve insanların hayatlarını yeniden şekillendirmesi gerektiğinde bağımlı değişkenler olarak da dikkate alınmaları gerekir (Schwarzer vd., 1994, s.685). Bu çalışmada sosyal yardım alan kişilerde öz saygının algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkileyeceği düşünülmekte ve araştırmanın üçüncü hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur:

H₃. Sosyal bütünleşme, algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkiler.

Yaşam Tatmini

Yaşam tatmini bilişsel, yargısal bir süreci ifade eder (Diener vd., 1985, s.71). Shin ve Johnson (1978) yaşam tatminini "bir kişinin yaşam kalitesinin kendi seçtiği kriterlere göre genel bir değerlendirmesi" olarak tanımlamaktadır. Pavot ve Diener (2008) ise bir kişinin genel olarak yaşamından ne ölçüde memnun olduğuna ilişkin değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır. Kişinin algıladığı yaşam koşullarının kendi belirlediği bir standart ya da standartlar dizisi ile karşılaştırıldığı varsayılır ve koşullar bu standartlara

uyduğu ölçüde kişi yüksek yaşam tatmini bildirir. Dolayısıyla yaşam tatmini, kişinin yaşamına ilişkin bilinçli bir bilişsel yargıdır ve bu yargıya ilişkin kriterler kişiye bağlıdır (Pavot ve Diener, 1993, s.164). Maddux (2018) yaşam tatminini basitçe mutluluk hissi ve hayattan tatmin olma olarak tanımlamaktadır. Maddux (2018) tarafından önerilen anlamın iki anahtar kelimesi vardır: mutluluk ve iyi olma hali. Yaşamdan memnun olduğu düşünülen bireyler mutluluk ve iyi olma hissi duymaktadırlar (Maddux, 2018; akt. Sholihin vd., 2022, s.3). Diener vd. (2011) tarafından açıklandığı üzere, mikro düzeyde, yaşam tatminini açıklamaya yönelik üç ana teorik yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki ihtiyaç temelli olup çeşitli ihtiyaçlar karşılandığında yaşam tatmininin sağlandığını öne sürmektedir. İkincisi etkinlik temelli olup, yaşam tatmininin kişinin anlamlı olarak deneyimlediği etkinliklerle meşgul olduğunda ortaya çıktığını ifade etmektedir. Üçüncüsü ise genetik ve kişiliğe yatkınlık teorileriyle ilgilidir ve kişinin, kişiliğinden kaynaklanan oldukça istikrarlı bir yaşam tatmini düzeyi olduğunu belirtmektedir (Berggren ve Bjørnskov, 2020, s.3).

Araştırmacılar tarafından daha önce yapılan çalışmalarda (Ali vd., 2010; Kasprzak, 2010; Mahanta ve Aggarwal, 2013; Alorani ve Alradaydeh, 2018; Şahin vd., 2019; Khatiwada vd., 2021) algılanan sosyal destek ile yaşam tatmini arasında pozitif ilişki olduğu görülmektedir. Bu çalışmada da sosyal yardım alan kişilerde algılanan sosyal desteğin yaşam tatminini pozitif olarak etkileyeceği düşünülmekte olup araştırmanın dördüncü hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur:

H₄. Algılanan sosyal destek, yaşam tatminini pozitif olarak etkiler.

Aile Tatmini

Aile toplumun temel birimidir ve belki de toplumdaki en eski ve en dayanıklı kurumdur. Sağlıklı ailelerin içindeki sağlıklı bireyler, sağlıklı bir toplumun temelinde yer alır. Aile içinde yaşamak, aile ilişkilerinin ne kadar iyi geliştiğine bağlı olarak büyük mutluluklar ya da acılar getirebilir. Sağlıklı bir evlilik ve aile, hayatın kaçınılmaz olarak getirdiği zorluklara dayanmaya yardımcı olacak değerli bir kaynak olabilir (DeFrain ve Asay, 2007, s.2). Aile tatmini, bireyin arzu edilenin ne olduğuna dair içsel duygusuyla karşılaştırıldığında mevcut aile işleyişine verilen tepkiyi ifade etmekte (Olson, 1986; akt. Jain ve Nair, 2019, s.141) olup sosyal normlardaki değişikliklere, ailenin yaşam evresine ve aile üyelerinin bireysel gelişimine bağlı, öznel ve değişken bir kavramdır. Aile tatmini bireyin aile yaşamından ne ölçüde memnun olduğu ile ilgilidir (Ahmad, 2005, s.27). Bowen (1988) tarafından, 'aile üyelerinin davranışta aileyle ilgili değerleri ortaklaşa gerçekleştirme becerisine dayanan adil karşılıklı alışveriş' olarak tanımlanmıştır. Aile üyeleri arasında bu değerlerin farkına varılamaması, takip edilememesi veya üzerinde anlaşmaya varılamaması muhtemelen tatminsizliğe ve hayal kırıklığına yol açacaktır (Sharaievska ve Stodolska, 2016, s.3). Aile tatmininin kişinin aile gerçekliğini bir ideale karşılaştırdıktan sonra ifade ettiği küresel bir yargı olarak değil, ailesiyle birlikten yaşadığı farklı duyguların toplamı olarak algılanması gereklidir. Ailenin her üyesinin tamamen farklı aile tatmini olabilir, dolayısıyla bu kavram ailenin belirli bir miktarda sahip olduğu genel bir şey olarak değerlendirilmemelidir. Bir kişinin yaşadığı aile tatmini, diğer aile üyeleriyle sürdürdüğü sözlü ve/veya fiziksel sürekli etkileşimlerin bir ürünüdür. Bu etkileşimler pekiştirici olduğunda, kişi tatmin olma eğiliminde olacakken cezalandırıcı olduğunda tatminsiz olma eğiliminde olacaktır (Barraca vd., 2000, s.100). Bu çalışmada sosyal yardım alan kişilerde algılanan sosyal desteğin aile tatminini pozitif olarak etkileyeceği var sayılmakta olup araştırmanın beşinci hipotezi şu şekilde oluşturulmuştur:

H₅. Algılanan sosyal destek, aile tatminini pozitif olarak etkiler.

Yöntem

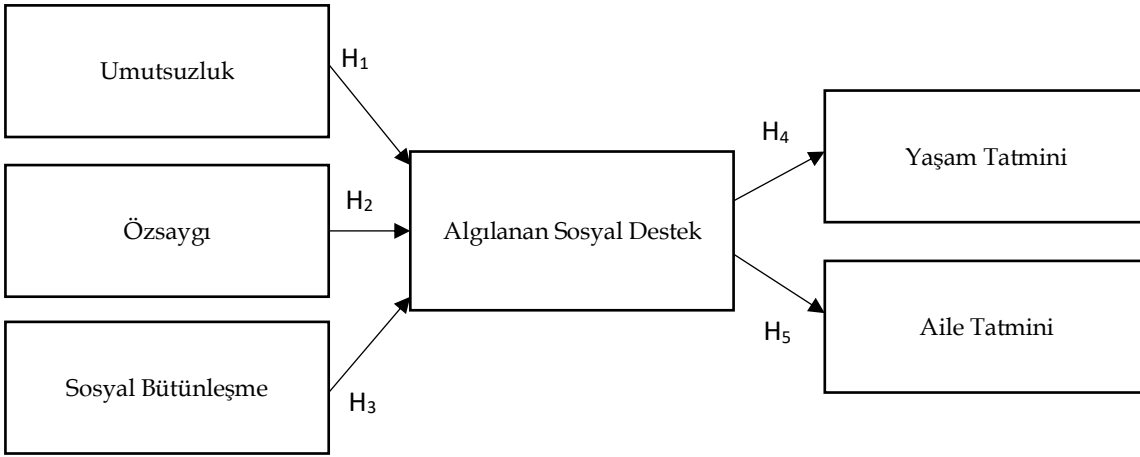
Bu çalışmanın amacı, sosyal yardım alanlarda umutsuzluk, özsaygı ve sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek üzerindeki etkisi ve devamında bu değişkenlerden etkilenen algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini ve aile tatmini üzerindeki etki düzeylerinin belirlenmesidir.

Nicel araştırma yöntemi tercih edilerek anketle veri toplanmıştır. Spss kullanılarak Cronbach alfa güvenilirlik değerleri bulunmuştur. Korelasyon analizi ile ilişkiler, regresyon analizleri ile hipotezler test edilmiştir.

Araştırmanın evrenini Adıyaman'da sosyal yardım hizmetlerine başvuru yapıp işlemi tamamlanan 84927 kişi oluşturmaktadır. 100.000 kişi için 383 kişilik örneklem yeterli olmaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2016, s.132). Adıyaman'da sosyal yardım hizmetlerinden yararlanan kişilerden basit tesadüfi yöntemle 408 katılımcıya anket uygulaması gerçekleştirilmiş olup örneklem büyüklüğü yeterlidir. Adıyaman Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nden sosyal destek alan kişilerden rasgele örneklem yöntemi kullanılarak veri toplanmıştır. Tamamen gönüllü olan kişilerden yeterli örneklem büyüklüğüne ulaşana kadar anket yöntemi ile veri toplanmıştır.

Araştırma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi sosyal ve beşeri bilimler etik kuruluna ait 09.12.2021 tarih ve 56 numaralı toplantı sayısı 3 nolu kararla etik kurul onayı alınmıştır.

Araştırma Modeli ve Hipotezler

Şekil 1. Araştırma Modeli

Şekil 1'de görülen araştırma modeli umutsuzluk, özsaygı ve sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek üzerindeki etkisi ve devamında bu değişkenlerden etkilenen algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini ve aile tatmini üzerindeki etkisini incelemeye yönelik oluşturulmuştur. Hipotezler ise şu şekildedir:

- H₁. Umutsuzluk, algılanan sosyal desteği negatif olarak etkiler.
- H₂. Öz saygı, algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkiler.
- H₃. Sosyal bütünleşme, algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkiler.
- H₄. Algılanan sosyal destek, yaşam tatminini pozitif olarak etkiler.
- H₅. Algılanan sosyal destek, aile tatminini pozitif olarak etkiler.

Çalışmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Umutsuzluk ölçeği; Beck, Weissman, Lester ve Trexler (1974) tarafından "The measurement of pessimism: The Hopelessness Scale" isimli çalışmalarında geliştirdikleri umutsuzluk ölçeğinin Türkçe versiyonu Varhan'ın (2017) yüksek lisans çalışmasından alınarak kullanılmıştır. Umutsuzluk ölçeği "Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum" ve "Kötü günlerden çok, iyi günler bekliyorum." gibi sorulardan oluşan 20 ifade ile ölçülmüştür.

Özsaygı ölçeği; Ciarrochi ve Bilich'in (2006) çalışmasından alınan Rosenberg Self-Esteem ölçeği kullanılmıştır. Ölçekte "Genel olarak, kendimden memnunum" ve "Değerli bir insan olduğumu

hissediyorum" şeklinde 10 ifade bulunmaktadır ve güvenilirliği düşüren 4 ifade araştırma kapsamı dışında bırakılmış olup çalışma 6 ifade ile yapılmıştır.

Sosyal Bütünleşme ölçeği; Adams ve Serpe (2000) tarafından "Social Integration, Fear of Crime, and Life Satisfaction" isimli çalışmalarında kullanılan sosyal bütünleşme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek "Yaşadığınız şehirden, kasabadan veya yerden ne kadar memnunsunuz?" (1. Çok memnunum 2. Memnunum 3. Kararsızım 4. Memnun değilim 5. Hiç memnun değilim), "Mahallenizde bulunan insanlarla komşu olarak birlikte yaşamaktan ne kadar mutlusunuz." (1. Çok mutluyum 2. Mutluyum 3. Kararsızım 4. Mutlu değilim 5. Hiç mutlu değilim) ve "Komşularıyla birçok ortak yönüm var." (Kesinlikle katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Kesinlikle katılmıyorum) sorularından oluşan 3 ifade ile ölçülmüştür.

Algılanan Sosyal Destek ölçeği; Zimet vd.'nin (1988) "The Multidimensional Scale of Percived Social Support" isimli çalışmalarında kullandıkları algılanan sosyal destek ölçeği "İhtiyaç duyduğum zamanlarda yanımda olan özel birisi var" ve "Sevinçlerimi ve üzüntülerimi paylaşabileceğim arkadaşlarım var" gibi önermelerden oluşan 12 ifade ile ölçülmüştür.

Yaşam Tatmini ölçeği; Diener vd.'nin (1985) tarafından "The Satisfaction With Life Scale" isimli çalışmalarında kullandıkları yaşam tatmini ölçeği "İdeallerime yakın bir hayatım var" ve "Yeniden dünyaya gelebilseydim, hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim" gibi önermelerden oluşan 5 ifade ile ölçülmüştür.

Aile Tatmini ölçeği; Jain ve Nair'in (2019) "Exploring Job and Family Satisfaction: Scale Validation and Role of Demographic Variables" isimli çalışmalarında kullandıkları aile tatmini ölçeği "Çoğu zaman aile hayatım konusunda istekliyim" ve "Aile hayatımla ilgili oldukça memnun olduğumu hissediyorum" gibi önermelerden oluşan 5 ifade ile ölçülmüştür.

Umutsuzluk, özsaygı, algılanan sosyal destek, yaşam tatmini ve aile tatmini değişkenlerinin ölçeğinde bulunan ifadeler için "1.Kesinlikle Katılmıyorum", "5.Kesinlikle Katılıyorum" ifadeleri kullanılarak ölçüm yapılmıştır.

Araştırmanın Güvenilirliği

Tablo 1. de çalışmaya ait güvenilirlik bulguları verilmiştir. Cronbach Alfa güvenilirlik değerleri Tablo 1.'de görüldüğü gibi oluşmuştur. Güvenilirlik katsayıları en düşük değer özsaygı için 0,697 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 0,7 değerine oldukça yakın gerçekleştiği için güvenilir olarak kabul edilmiştir. Umutsuzluğun 0,816, sosyal bütünleşmenin 0,765, algılanan sosyal desteğin 0,884, yaşam tatmininin 0,813, aile tatmininin 0,852 Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları ile yüksek derecede güvenilir olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgular araştırma değişkenlerine ait tüm verilerin güvenilir olduğu sonucunu göstermektedir.

Tablo 1.

Çalışmaya ait güvenilirlik tablosu

	İfade sayısı	Cronbach Alfa (α)
Umutsuzluk	20	0.816
Özsaygı	6	0.697
Sosyal bütünleşme	3	0.765
Algılanan sosyal destek	12	0.884
Yaşam tatmini	5	0.813
Aile tatmini	5	0.852

Bu çalışmada çarpıklığın -0.990 ve basıklığın -0.573 ile en yüksek değerleri aldığı görülmektedir. Bütün normallik değerleri +1 ve -1 (Gürbüz ve Şahin, 2016, s.219) sınırları içerisinde yer almakta olup basıklık ve çarpıklığa ait sorun bulunmamakta olup veriler normal dağılmıştır.

Tablo 2.*Kullanılan ölçeklere ilişkin normallik bulguları*

Kullanılan Ölçekler	Ort.	Medyan	Std.Sp.	çarpıklık	basıklık
Umutsuzluk	2.5483	2.5000	.55421	.443	.515
Özsaygı	3.7245	3.8333	.72562	-.683	.116
Sosyal bütünleşme	3.3478	3.3333	1.0348	-.478	-.414
Algılanan sosyal destek	3.5876	3.7500	.78915	-.651	-.078
Yaşam tatmini	2.8531	3.0000	.88763	-.017	-.573
Aile tatmini	3.8157	4.0000	.93341	-.990	.432

Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 3.*Katılımcıların demografik değişkenlere göre dağılımı*

Genel Bilgiler	Sayı	%	Genel Bilgiler	Sayı	%
Cinsiyet			Medeni Durum		
Erkek	141	35.4	Evli	299	76.7
Kadın	257	64.6	Bekâr	91	23.3
Toplam	398	100	Toplam	390	100
Yaş			Eğitim Düzeyi Durumu		
20-30 arası	112	27.6	İlkokul	72	18.0
31-40 arası	152	37.4	Ortaokul	65	16.3
41-50 arası	101	24.9	Lise	111	27.8
51 ve üzeri	41	10.1	Ön Lisans	50	12.5
			Lisans	76	19.0
			Lisansüstü	26	6.5
Toplam	406	100	Toplam	400	100

Not: Cevap verilmeyen ifadelerden dolayı toplam sayı 408'in altında olabilmektedir.

Tablo 3. İncelendiğinde ankete katılanların;

- %35.4'ünün erkek ve %64.6'sının kadın,
- %76.7'sinin evli, %23.3'ünün bekâr olduğu,
- % 27.6'sının 20-30, %37.4'ünün 31-40, %24.9'unun 41-50 yaş aralığında, %10.1'inin yaşının 51 ve üzeri
- %18.0'inin ilkokul, %16.3'ünün ortaokul, %27.8'inin lise, %12.5'inin ön lisans, %19'unu lisans, %6.5'inin lisansüstü eğitim mezunu olduğu görülmektedir.

Korelasyon Analizi

Algılanan sosyal destek ile; umutsuzluk (-.412**) arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmaktadır. Ayrıca özsaygı (.388**), yaşam tatmini (.528**) ve aile tatmini (.682**) arasında pozitif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmaktadır. Sosyal bütünleşme (.214**) ile arasında ise pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir. Araştırma değişkenlerinden umutsuzluk dışında tüm değişkenlerin kendi aralarında pozitif ve umutsuzlukla negatif ilişki içerisinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.*Araştırma değişkenleri arasındaki korelasyon tablosu*

Değişken	1	2	3	4	5	6
1. Umutsuzluk	1					
2. Özsaygı	-.502**	1				
3. Sosyal Bütünleşme	-.206**	.226**	1			
4. Algılanan sosyal destek	-.412**	.388**	.214**	1		
5. Yaşam tatmini	-.365**	.239**	.239**	.528**	1	
6. Aile tatmini	-.466**	.389**	.248**	.682**	.447**	1

Regresyon Analizi

Tek boyutlu olan araştırma değişkenlerine tekli doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Tablo 5.*Umutsuzluğun algılanan sosyal destek üzerine etkisine ait regresyon analizi*

Değişken	Beta	t	p
Umutsuzluk	-.412	-8.981	.000
R ² : .170 Düzeltilmiş R ² : .168 F: 80.661 p: .000			

Not: Bağımsız değişken: Umutsuzluk, Bağımlı değişken: Algılanan sosyal destek

Umutsuzluğun algılanan sosyal destek üzerindeki etkisini belirlemek için uygulanan regresyon analizi sonucuna göre "H1. Umutsuzluk, algılanan sosyal desteği negatif olarak etkiler" hipotez testi bulgularının (F=80.661; p<0,000) anlamlı olduğu ve hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Umutsuzluk algılanan sosyal destekteki değişimin %17'sini açıklamaktadır. Umutsuzluk azaldıkça sosyal destek algısı artmaktadır. Umutsuzluğun artması ise sosyal destek algısının azaldığını göstermektedir.

Tablo 6.*Özsaygının algılanan sosyal destek üzerine etkisine yönelik regresyon analizi*

Değişken	Beta	t	p
Özsaygı	.388	8.340	.000
R ² : .150 Düzeltilmiş R ² : .148 F: 69.551 p: .000			

Not: Bağımsız değişken: Özsaygı, Bağımlı değişken: Algılanan sosyal destek

Özsaygının algılanan sosyal destek üzerindeki etkisini belirlemek için uygulanan regresyon analizi sonucuna göre "H2. Öz saygı, algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkiler" hipotez testi bulgularının (F=69.551; p<0,000) anlamlı olduğu ve hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Özsaygı, algılanan sosyal destekteki değişimin %15'ini açıklamaktadır. Özsaygı arttıkça algılanan sosyal destek artmaktadır. Kişiye ait özsaygının algılanan sosyal desteği etkilediği görülmektedir.

Tablo 7.*Sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek üzerine etkisine yönelik regresyon analizi*

Değişken	Beta	t	p
Sosyal bütünleşme	.214	4.336	.000
R ² : .046 Düzeltilmiş R ² : .043 F: 18.798 p: .000			

Not: Bağımsız değişken: Sosyal bütünleşme, Bağımlı değişken: Algılanan sosyal destek

Sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek üzerindeki etkisini belirlemek için uygulanan regresyon analizi sonucuna göre "H3. Sosyal bütünleşme, algılanan sosyal desteği pozitif olarak etkiler" hipotez testi bulgularının (F=18,798; p<0,000) anlamlı olduğu ve hipotezin doğrulandığı görülmektedir.

Sosyal bütünleşme, algılanan sosyal destekteki değişimin %4,6'sını açıklamaktadır. Sosyal bütünleşme arttıkça algılanan sosyal destek artmaktadır. Kişinin sosyal bütünleşmesinin algılanan sosyal desteği etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8.

Algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini üzerine etkisine yönelik regresyon analizi

Değişken	Beta	t	p
Algılanan sosyal destek	.528	12.544	.000
R ² : .279		Düzeltilmiş R ² : .278	F: 157.348
			p: .000

Not: Bağımsız değişken: Algılanan sosyal destek, Bağımlı değişken: Yaşam tatmini

Algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini üzerindeki etkisini belirlemek için uygulanan regresyon analizi sonucuna göre "H4. Algılanan sosyal destek yaşam tatminini pozitif olarak etkiler" hipotez testi bulgularının (F=157.348; p<0.000) anlamlı olduğu ve hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Algılanan sosyal destek yaşam tatminindeki değişimin %27,9'unu açıklamaktadır. Algılanan sosyal destek arttıkça algılanan yaşam tatmini artmaktadır. Sosyal destek alan kişilerde yaşam tatminini artırmak için sosyal destek algısını artırmanın faydalı olacağı anlaşılmaktadır.

Tablo 9.

Algılanan sosyal desteğin aile tatmini üzerine etkisine yönelik regresyon analizi

Değişken	Beta	t	p
Algılanan sosyal destek	.682	18,780	.000
R ² : .465		Düzeltilmiş R ² : .464	F: 352,696
			p: .000

Not: Bağımsız değişken: Algılanan sosyal destek, Bağımlı değişken: Aile tatmini

Algılanan sosyal desteğin aile tatmini üzerindeki etkisini belirlemek için uygulanan regresyon analizi sonucuna göre "H5. Algılanan sosyal destek aile tatminini pozitif olarak etkiler" hipotez testi bulgularının (F=352.696; p<0.000) anlamlı olduğu ve hipotezin doğrulandığı görülmektedir. Algılanan sosyal destek aile tatminindeki değişimin %46,5'ini açıklamaktadır. Algılanan sosyal destek arttıkça algılanan aile tatmini de artmaktadır. Sosyal destek alan kişilerde aile tatminini artırmak için sosyal destek algısını artırmanın da katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın temel amacı, sosyal yardım alan kişilerle ilgili olarak umutsuzluk, öz saygı ve sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek üzerindeki etki düzeyleri ve algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini ve aile tatmini üzerlerindeki etki düzeylerini belirlemektir. Ampirik analiz sonucu bazı önemli bulgular elde edilmiştir.

Öncelikle, araştırma modeline göre umutsuzluğun algılanan sosyal destek üzerinde negatif etkiye sahip olduğunu öneren H₁ hipotezi desteklenmektedir. Bu bulgu araştırmacılar tarafından daha önce yapılan çalışmalarla (Zuo vd., 2021; Savi Çakar ve Karataş, 2012; Aytekin vd., 2020; Gümüşsoy vd., 2020; Oden ve Cam, 2021) benzer sonuç ortaya koymaktadır. Umutsuzluk azaldıkça algılanan sosyal destek artmaktadır. Sosyal yardım alan kişilerde büyük ölçüde arzu edilen sonuçların meydana gelmeyeceği ve olumsuz olayların olacağı beklentisini ifade eden umutsuzluğun artması durumunda ise algılanan sosyal desteğin azalacağı sonucu ortaya çıkmıştır. Umut anlamlı bir gelecek oluşturma beklentisi anlamında insan hayatı için oldukça önemli bir kavramdır. Umutsuzluk ise birey tarafından anlamlı bir gelecek oluşturulamayacağı duygusu içerisinde olunması anlamına gelmektedir. Negatif etkiye sahip bir kavram olduğu düşünülen umutsuzluk tam tersi pozitif etkiye sahip olduğu görülen sevildiğini hissetmek, değer verildiğini veya saygı duyulduğunu hissetmek ve bir sosyal ağa ait olmaktan oluşan algılanan sosyal desteği negatif olarak etkilemektedir.

İkinci olarak, araştırma modeline göre öz saygının algılanan sosyal destek üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu öneren H₂ hipotezi de desteklenmektedir. Bu bulgu da araştırmacılar tarafından daha önce yapılan çalışmalarla (Arslan, 2009; Budd vd., 2009; Tam vd., 2011; Çakar ve Karataş, 2012; Lee vd., 2014) benzer sonuç ortaya koymaktadır. Özsaygı arttıkça algılanan sosyal destek artmaktadır. Kişinin kendi değerinin veya öneminin genel duygusal değerlendirmesi olan özsaygı azaldıkça algılanan sosyal destek düzeyinin de azaldığı görülmüştür. Başarısızlık, eleştiri, reddedilme ve ilişkisel değerlendirme için olumsuz etkileri olan diğer olaylar nedeniyle azalan özsaygı, kişinin sevildiğine, değer verildiğine ve koşulsuz olarak kabul edildiğine dair hislerini ifade eden algılanan sosyal desteğin de azalmasına sebep olmaktadır. Kişinin yeterlilik, kişisel beğeni ve fiziksel çekicilik gibi sosyal olarak arzu edilen niteliklere sahip olduğuna inanması ile ilişkili olan ve bir kişi başarılı olduğunda, övüldüğünde veya bir başkasının sevgisini deneyimlediğinde yükselen özsaygının artması, kişinin sevildiğine, değer verildiğine ve koşulsuz olarak kabul edildiğine dair hislerini ifade eden algılanan sosyal desteği de arttırmaktadır.

Üçüncü olarak, araştırma modeline göre sosyal bütünleşmenin algılanan sosyal destek üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu öneren H₃ hipotezi desteklenmektedir. Ulaşılabilen literatürde bu değişkenlerle ilgili yapılmış çalışmaya rastlanılmamış olmakla birlikte elde edilen bulguya göre sosyal bütünleşme düzeyi arttıkça algılanan sosyal destek de artmaktadır. Bireyleri birbirine bağlayan ve onların toplumun değerli üyeleri olma duygularını destekleyen sosyal ilişkilerle ilgili bir kavram olan sosyal bütünleşmenin artması, kişinin sevildiğine, değer verildiğine ve koşulsuz olarak kabul edildiğine dair hisleri ifade eden algılanan sosyal desteği de arttırmaktadır. İçinde yaşanılan toplumdan memnuniyetsizlik durumunda sosyal bütünleşmenin azalması algılanan sosyal desteği de azaltmaktadır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, araştırma modeline göre, algılanan sosyal desteğin yaşam tatmini üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu öneren H₄ hipotezi de desteklenmektedir. Elde edilen bulgu araştırmacılar tarafından daha önce yapılan çalışmalarla (Ali vd., 2010; Kasprzak, 2010; Mahanta ve Aggarwal, 2013; Alorani ve Alradaydeh, 2018; Şahin vd., 2019; Khatiwada vd., 2021) benzer sonuç ortaya koymaktadır. Algılanan sosyal destek arttıkça algılanan yaşam tatmini artmaktadır. Kişinin sevildiğine, değer verildiğine ve koşulsuz olarak kabul edildiğine dair hislerini ifade eden algılanan sosyal desteğin artması ile bireyde mutluluk hissi ve hayattan tatmin olma duygusunun oluşumu anlamına gelen yaşam tatmininin de artması sağlanmaktadır. Kişinin sosyal ağının yeterince destekleyici olmaması sonucu ortaya çıkan algılanan sosyal desteğin azalması bireyin mutluluk duygusunun ve hayattan tatmin olma duygusunun, yani yaşam tatmininin de azalmasına sebep olmaktadır.

Son olarak, araştırma modeline göre algılanan sosyal desteğin aile tatmini üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu öneren H₅ hipotezi de desteklenmektedir. Ulaşılabilen literatürde bu değişkenlerle ilgili yapılmış çalışmaya rastlanılmamış olmakla birlikte elde edilen bulguya göre algılanan sosyal destek arttıkça algılanan aile tatmini de artmaktadır. Kişinin sevildiğine, değer verildiğine ve koşulsuz olarak kabul edildiğine dair hislerini ifade eden algılanan sosyal desteğin artması ile aile yaşamından memnuniyet düzeyini ifade eden aile tatmini de artmaktadır. Kişinin sosyal ağının yeterince destekleyici olmaması sonucu ortaya çıkan algılanan sosyal desteğin azalması ile aile yaşamından tatmin düzeyi de azalmaktadır. Aile üyelerinin davranışta aileyle ilgili değerleri ortaklaşa gerçekleştirme becerisine dayalı olarak aile üyeleri arasında bu değerlerin farkına varılamaması, takip edilememesi veya üzerinde anlaşmaya varılamaması sonucu oluşan muhtemel tatminsizliği ve hayal kırıklığını arttırmaktadır.

Bu araştırmanın ilk bölümünden elde edilen bulgulara göre; umutsuzluk (%17) ve öz saygının (%15) sosyal bütünleşmeye (%4,6) göre algılanan sosyal destek üzerinde çok daha fazla etki düzeyine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmanın ikinci bölümünden elde edilen bulgulara göre ise; algılanan sosyal desteğin aile tatmini (%46,5) üzerindeki etkisinin yaşam tatmini (%27,9) üzerindeki etkisine göre çok daha yüksek gerçekleştiği görülmektedir.

Bu bulgular birlikte ele alındığında; sosyal yardıma ihtiyaç duyan kişilerin umutsuzluk düzeylerinin azaltılması, öz saygıları ve sosyal bütünleşme düzeylerinin artırılmasıyla algılanan sosyal destek algıları artmakla birlikte devamında aile tatmini ve yaşam tatmini düzeyleri de artış göstermektedir. Araştırma yapılan grup için öncelikli olarak umutsuzluk düzeylerinin azaltılması ve öz saygılarının artırılması

gerektiği anlaşılmaktadır. Böylece aile tatminleri daha yüksek düzeyde artacak olmakla birlikte yaşam tatmin düzeylerinin de artacağı anlaşılmaktadır. Sosyal hizmet çalışanları tarafından; yardım alan kişilerin umutsuzluk düzeylerinin azaltılmasının ve özsaygı, sosyal bütünleşme düzeylerinin artırılmasının yardım alan kişilerde sosyal destek algısını, yaşam tatmini ve aile tatmini düzeylerini artırdığı bilgisine dayalı olarak yardım alan kişilere yaklaşımları yararlı olacaktır.

Ulaşılabilen kaynaklara göre bu çalışmada kullanılan değişkenlerin tümünün bir arada kullanıldığı başka çalışmaya rastlanılmamıştır. Araştırmanın bulguları ile umutsuzluk, öz saygı, sosyal bütünleşme, algılanan sosyal destek, yaşam tatmini ve aile tatmini literatürüne katkı sağlanmış olup ilgili literatürde genişleme sağlanmıştır. Uygulamada sosyal hizmetler alanında çalışanlara rehberlik oluşturabilecek ve araştırmacılara katkı sağlayabilecektir. Sonraki araştırmacılara farklı şehirlerde ve sektörlerde araştırma değişkenleri ile ilgili araştırma yapmaları önerilmektedir. Bu araştırma sosyal yardım alan kişiler için özgün bir çalışma durumundadır. Araştırmanın sadece bir ilde uygulanmış olması araştırmanın kısıtlarındandır. Sosyal destek sisteminin geliştirilmesi ve umutsuzlukla mücadele yöntemleri geliştirilmesi önerilmektedir.

Etik Kurul Kararı:

Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi sosyal ve beşeri bilimler etik kuruluna ait 09.12.2021 tarih ve 56 numaralı toplantı sayısı 3 nolu kararla etik kurul onayı alınmıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi:

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve / veya yayınlanmasına ilişkin yazarlar arasında herhangi bir potansiyel çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Abramson, L. Y., Alloy, L. B., & Metalsky, G. I. (1989). Hopelessness depression – A theory-based subtype of depression. *Psychological Review*, 96(2), 358–372. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.96.2.358>.
- Adams, R. E., & Serpe, R. T. (2000). Social integration, fear of crime, and life satisfaction. *Sociological perspectives*, 43(4), 605-629.
- Ahmad, A. (2005). *The interface of work and family roles: a quest for balanced lives*. Malaysia: University Putra Malaysia.
- Ali, A., Deuri, S. P., Deuri, S. K., Jahan, M., Singh, A. R., & Verma, A. N. (2010). Perceived social support and life satisfaction in persons with somatization disorder. *Industrial psychiatry journal*, 19(2), 115-8. doi: 10.4103/0972-6748.90342.
- Arslan, C. (2009). Anger, self-esteem, and perceived social support in adolescence. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 37(4), 555-564.
- Awang, M. M., Kuty, F. M., & Ahmad, A. R. (2014). Perceived social support and well being: First-year student experience in university. *International Education Studies*, 7(13), 261-270.
- Aytekin, M., Özdemir, N., & Şahin, Ş. (2021). The Relationship between Perceived Social Support, Depressive Symptoms and Hopelessness Levels of Individuals with Disabled Children. *Sakarya Tıp Dergisi*, 11(1), 15-24.
- Barraca, J., Yarto, L. L., & Olea, J. (2000). Psychometric properties of a new family life satisfaction scale. *European Journal Of Psychological Assessment*, 16(2), 98-106.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., & Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: the hopelessness scale. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*, 42(6), 861.
- Berggren, N., & Bjørnskov, C. (2020). Institutions and Life Satisfaction. K. F. Zimmermann (Ed.), *Handbook of Labor, Human Resources and Population Economics* (s. 1-48). Cham: Springer International Publishing.
- Blascovich, J., & Tomaka, J. (1991). Measures of self-esteem. *Measures Of Personality And Social Psychological Attitudes*, 1, 115-160.
- Blau, P. M. (1960). A theory of social integration. *American Journal Of Sociology*, 65(6), 545-556.
- Brown, J. D., & Marshall, M. A. (2006). *The three faces of self-esteem*. In M. Kernis (Ed.), *Self-Esteem: Issues And Answers* (pp. 4-9). New York: Psychology Press.
- Budd, A., Buschman, C., & Esch, L. (2009). The correlation of self-esteem and perceived social support. *Undergraduate Research Journal For The Human Sciences*, 8(1), 1-4. <http://www.kon.org/urc/v8/budd.html>.
- Carver, M. D., & Jones, W. H. (1992). The family satisfaction scale. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 20(2), 71-83.
- Ciarrochi, J., & Bilich, L. (2006). *Acceptance and commitment therapy*. Measures Package. Unpublished Manuscript, University of Wollongong, Wollongong, Australia.
- Cobb, S. (1976). Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic Medicine*, 38, 300–314.

- Cohen, S., & McKay, G. (1984). Social support stress and buffering hypothesis: A theoretical analysis. In A. Baum, S.E. Taylor, & J.E. Singer (Eds.), *Handbook Of Psychology And Health*, p.253-267. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc
- Correll, D., & Chai, M. (2009). Social integration. *Global Social Policy*, 9(1), 39-42.
- DeFrain, J., & Asay, S. M. (2007). Strong families around the world: An introduction to the family strengths perspective. *Marriage and Family Review*, 41(1/2), 1-10.
- Demaray, M. K., & Malecki, C. K. (2002). Critical levels of perceived social support associated with student adjustment. *School Psychology Quarterly*, 17(3), 213.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal Of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Downman, T. H. (2008). Hope and hopelessness: theory and reality. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 101(8), 428-430.
- Gallie, D., & Paugam, S., (2003). *Social Precarity and Social Integration*. European Commission Directorate-General for Employment, Industrial Relations and Social Affairs. https://www.academia.edu/download/45931720/Social_precarity_and_social_integration20160524-28223-1utpgg5.pdf.
- Gidron, N., & Hall, P. A. (2020). Populism as a problem of social integration. *Comparative Political Studies*, 53(7), 1027-1059.
- Göker, M. (2015). *Denetimli serbestlik tedbiri altındaki suçta sürüklenen çocuk ve gençlerin sosyal destek algısı Ankara Denetimli Serbestlik Genel Müdürlüğü örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gümüşsoy, S., Dönmez, S., & Çiçek, Ö. (2020). Anxiety, depression, hopelessness and perceived social support levels of women with and without threatened miscarriage. *Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology*, 30(2), 43-51.
- Hankin, B. L., Abramson, L. Y., & Siler, M. (2001). A prospective test of the hopelessness theory of depression in adolescence. *Cognitive Therapy and Research*, 25(5), 607-632.
- Heatherston, T. F., & Wyland, C. L. (2003). Assessing self-esteem. In S. J. Lopez ve C. R. Snyder (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (p.219-233). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10612-014>
- Heatherston, T. F., & Polivy, J. (1991). Development and validation of a scale for measuring state self-esteem. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 60(6), 895-910.
- Hernandez, S. C., & Overholser, J. C. (2021). A systematic review of interventions for hope/hopelessness in older adults. *Clinical Gerontologist*, 44(2), 97-111.
- Hughes, M., & Gove, W. R. (1981). Living alone, social integration, and mental health. *American Journal Of Sociology*, 87(1), 48-74.
- Jain, S., & Nair, S. K. (2019). Exploring job and family satisfaction: Scale validation and role of demographic variables. *Asia-Pacific Journal of Management Research and Innovation*, 15(4), 138-152.
- Kasprzak, E. (2010). Perceived social support and life-satisfaction. *Polish Psychological Bulletin*, 41(4), 144-154.
- Khatiwada, J., Muzembo, B. A., Wada, K., & Ikeda, S. (2021). The effect of perceived social support on psychological distress and life satisfaction among Nepalese migrants in Japan. *Plos One*, 16(2), e0246271. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0246271>
- Kleiman, E. M., & Riskind, J. H. (2012). Utilized social support and self-esteem mediate the relationship between perceived social support and suicide ideation. *Crisis*, 34(1), 42-49. <https://doi.org/10.1027/0227-5910/a000159>
- Leary, M. R. (1999). Making sense of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 8(1), 32-35.
- Lee, C., Dickson, D. A., Conley, C. S., & Holmbeck, G. N. (2014). A closer look at self-esteem, perceived social support, and coping strategy: A prospective study of depressive symptomatology across the transition to college. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(6), 560-585.
- Liu, R. T., Kleiman, E. M., Nestor, B. A., & Cheek, S. M. (2015). The hopelessness theory of depression: A quarter-century in review. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 22(4), 345-365.
- Maddux, J.E. (2018). *Subjective well-being and life satisfaction: An introduction to conceptions, theories, and measures*, in J.E. Maddux (ed.), *Subjective Well-Being And Life Satisfaction*, Routledge, New York, NY.
- Malecki, K. C., & Demary, K. M. (2002). Measuring perceived social support: Development of the child and adolescent social support scale (CASSS). *Psychology in the Schools*, 39(1), 1-18.
- McLean, L., Gaul, D., & Penco, R. (2023). Perceived social support and stress: A study of 1st year students in Ireland. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 21(4), 2101-2121.
- Moore, S. L. (2005). Hope makes a difference. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 12(1), 100-105.
- Oden, T. N., & Cam, R. (2021). The relationship between hopelessness and perceived social support levels of parents with children with congenital heart disease. *Medical Science and Discovery*, 8(11), 655-661.
- O'Reilly III, C. A., Caldwell, D. F., & Barnett, W. P. (1989). Work group demography, social integration, and turnover. *Administrative Science Quarterly*, 34(1), 21-37.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the satisfaction with life scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172.
- Pavot, W., & Diener, E. (2008). The satisfaction with life scale and the emerging construct of life satisfaction. *The Journal of Positive Psychology*, 3(2), 137-152.
- Porter, J. R., & Washington, R. E. (1993). Minority identity and self-esteem. *Annual Review of Sociology*, 19(1), 139-161.
- Pyszczynski, T., Greenberg, J., Solomon, S., Arndt, J., & Schimel, J. (2004). Why do people need self-esteem? A theoretical and empirical review. *Psychological Bulletin*, 130(3), 435-468.
- Sarason, B. R., Pierce, G. R., & Sarason, I. G. (1990). Social support: The sense of acceptance and the role of relationships. In B. R. Sarason, I. G. Sarason, & G. R. Pierce (Eds.), *Social Support: An Interactional View* (p.97-128). New York: Wiley.
- Savi Cakar, F., & Karatas, Z. (2012). The self-esteem, perceived social support and hopelessness in adolescents: the structural equation modeling. *Educational Sciences: Theory And Practice*, 12(4), 2406-2412.
- Schwarzer, R., Hahn, A., & Schröder, H. (1994). Social integration and social support in a life crisis: Effects of macrosocial change in East Germany. *American Journal of Community Psychology*, 22(5), 661-683.

- Sharaievska, I., & Stodolska, M. (2017). Family satisfaction and social networking leisure. *Leisure Studies*, 36(2), 231-243.
- Sholihin, M., Hardivizon, H., Wanto, D., & Saputra, H. (2022). *The effect of religiosity on life satisfaction: A meta-analysis*. HTS Teologiese Studies/ Theological Studies 78(4), a7172. <https://doi.org/10.4102/hts.v78i4.7172>
- Şahin, D. S., Özer, Ö., & Yanardağ, M. Z. (2019). Perceived social support, quality of life and satisfaction with life in elderly people. *Educational Gerontology*, 45(1), 69-77.
- Tam, C. L., Lee, T. H., Har, W. M., & Pook, W. L. (2011). Perceived social support and self-esteem towards gender roles: Contributing factors in adolescents. *Asian Social Science*, 7(8), 49-58.
- Zeigler-Hill, V. (2013). *The importance of self-esteem*. Zeigler-Hill (ed.), *Self-Esteem içinde* (s. 1-20), Psychology Press.
- Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G., & Farley, G. K. (1988). The multidimensional scale of perceived social support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.
- Zuo, B., Yang, K., Yao, Y., Han, S., Nie, S., & Wen, F. (2021). The relationship of perceived social support to feelings of hopelessness under COVID-19 pandemic: The effects of epidemic risk and meaning in life. *Personality and Individual Differences*, 183, 111110.

Genişletilmiş İngilizce Özet

Literature review: Family is a very important concept for Turkish society. Traditionally, it is seen as the basic building block of society, it is given great importance and the family structure is carefully protected. The satisfaction arising from the communication between family members as a result of the interaction between them leads us to the concept of family satisfaction. In family satisfaction, satisfaction emerges according to the level of sharing the values of the family, while in life satisfaction, the person's evaluation of his/her life determines the level of satisfaction. In life satisfaction, the person's evaluation of his/her life determines the level of satisfaction. Hopelessness is a concept related to negative expectations of the individual. Self-esteem is a general emotional evaluation of one's own worth or importance. Social support refers to the assistance and psychological support that individuals receive from their social surroundings. Methodology: The research employed the quantitative research method. The study employed the questionnaire technique for data collecting. The collected data were evaluated using SPSS statistical package program. First of all, the questionnaires were subjected to reliability test and Cronbach's alpha reliability coefficient was found. Then, personal descriptive statistics were presented. The direction and severity of the relationship between the variables were determined by correlation analysis and the hypotheses were tested by regression analysis and the results of the analysis were presented and reported in tables and the results of the study were presented by interpreting the findings. Findings and Discussion: According to the results of the analysis of the research data, it was observed that hopelessness negatively affected perceived social support, while self-esteem and social integration positively affected perceived social support. Afterwards, it was concluded that perceived social support positively affected both life satisfaction and family satisfaction. As a result, by decreasing the hopelessness levels of people in need of social assistance and increasing their self-esteem and social integration levels, their perception of perceived social support increases and subsequently their family satisfaction and life satisfaction increase. According to the findings obtained from the first part of this study, it is understood that hopelessness (17%) and self-esteem (15%) have a much higher impact on perceived social support than social integration (4.6%). According to the findings obtained from the second part of the study, the effect of perceived social support on family satisfaction (46.5%) is much higher than its effect on life satisfaction (27.9%). Results and recommendations: As hopelessness decreases, perceived social support increases. In the case of an increase in hopelessness, which expresses the expectation that the desired results will not occur and that negative events will occur, perceived social support will decrease. Hope is a very important concept for human life in terms of the expectation of a meaningful future. Hopelessness, on the other hand, means the feeling that the individual cannot create a meaningful future. Hopelessness, which is considered to be a concept with a negative effect, negatively affects perceived social support, which consists of feeling loved, feeling valued or respected, and belonging to a social network. As self-esteem increases, perceived social support increases. As self-esteem, which is the general emotional evaluation of one's own value or importance, decreases, the level of perceived social support also decreases. Decreased self-esteem due to failure, criticism, rejection and other events that have negative effects on relational evaluation leads to a decrease in perceived social support, which expresses one's feelings of being loved, valued and unconditionally accepted. Increased self-esteem, which is related to the belief that one possesses socially desirable qualities such as competence, personal admiration, and physical attractiveness, and which increases when one is successful, praised, or experiences the love of others, increases perceived social support, which refers to feelings that one is loved, valued, and unconditionally accepted. As perceived social support increases, perceived life satisfaction increases. An increase in perceived social support, which expresses the feelings of being loved, valued and unconditionally accepted, leads to an increase in life satisfaction, which means the formation of a sense of happiness and satisfaction with life. A decrease in perceived social support, which occurs as a result of the individual's social network not being sufficiently supportive, leads to a decrease in the individual's sense of happiness and satisfaction with life, that is, life satisfaction. As perceived social support, which expresses the feelings of being loved, valued, and unconditionally accepted, increases, family satisfaction, which expresses the level of satisfaction with family life, also increases. As perceived social support decreases, which occurs as a result of the person's social network not being sufficiently supportive, the level of satisfaction with family life decreases. Based on the ability of family members to jointly realize family values in behavior, the inability to realize, follow, or agree on these values among family members increases possible dissatisfaction and frustration. By reducing the levels of hopelessness, increasing the self-esteem and social integration levels of people in need of social assistance, their perceptions of perceived social support increase, and subsequently their levels of family satisfaction and life satisfaction also increase. It is understood that the despair levels should be reduced and self-esteem should be increased for the researched group as a priority. Thus, it is understood that their family satisfaction will increase at a higher level and their life satisfaction levels will also increase. According to the available literature, there is no other study in which all of the variables used in this study were used together. With the findings of this study, the literature on hopelessness, self-esteem, social integration, perceived social support, life satisfaction and family satisfaction has been expanded and it is considered that an important contribution has been made to the relevant literature. The findings will be able to guide those working in the field of social services in practice and contribute to future researchers.